

Roland Frydolin Lidtke

1902-1943

Absolwent Wydziału Mechanicznego z 1926 r., uczestnik wojny z bolszewikami, starszy mechanik, więzień KL Stutthof.

Urodził się 24 listopada 1902 r. we Włocławku (rodzice Michał i Olga z Liebigów byli ewangelikami, rodzina żyła skromnie, bo ojciec był szewcem, ale wszystkie dzieci, a było ich siedmioro, otrzymały porządne wykształcenie). By uczestniczyć w wojnie z bolszewikami, mając 16 lat zgłosił się na ochotnika do wojska – służył w nim dwa i pół roku.

Po ukończeniu siedmiu klas Państwowego Gimnazjum im. Ziemi Kujawskiej we Włocławku w 1923 r. zdał egzaminy do Szkoły Morskiej w Tczewie, ale rejs kandydacki odbył dopiero w 1924 r., gdy „Lwów” wrócił z wielkiej wyprawy do Brazylii.

W 1926 r. ukończył Wydział Mechaniczny Szkoły Morskiej w Tczewie. Następnie, najpewniej na ochotnika (bo służył w armii przed nauką w Szkole Morskiej), pływał od września 1926 r. do października 1927 r. na okrętach Marynarki Wojennej: „Generał Haller”, „Komendant Piłsudski” i „Kujawiak”.

W 1927 r., po powrocie do cywila, rozpoczął pracę na statkach Żeglugi Polskiej – jako asystent maszynowy na statkach przybrzeżnych „Jadwiga” i „Wanda”, potem był III mechanikiem na „Wiśle”, II mechanikiem na „Krakowie”.

Zimą w 1928 r. „Kraków” utknął w Cuxhaven z powodu skutego lodami Kanału Kilońskiego. „Właśnie w Cuxhaven znalazł sobie towarzyszkę życia, do której, mimo tak silnych mrozów, zapalał gorącą miłością. Żona Rolanda [Maria Tomaszewska] pochodziła z polskiej rodziny zamieszkałej w Westfalii, ale kiedy się poznali, po polsku mówiła słabo. Lidtke pochodził z rodziny niemieckiej osiadłej w Polsce, ale słabo mówił po niemiecku. Był gorącym patriotą polskim”¹. Małżonkom urodziło się pięcioro dzieci: Elżbieta, Jerzy, Aleksander, Andrzej i Liliana.

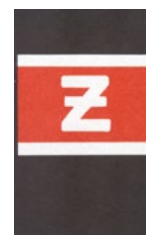
W 1932 r. otrzymał dyplom mechanika I klasy² i został starszym mechanikiem na

„Wilnie”. Pływał jeszcze w GAL-u na „Polonii”, „Kościszce” i „Pułaskim”, ale jako II lub III mechanik.

Z początkiem 1938 r. został przeniesiony do Inspektoratu Technicznego Żeglugi Polskiej.

Zmobilizowany 24 sierpnia 1939 r. do Marynarki Wojennej i przydzielony do Batalionu Marynarzy pod dowództwem kmdr. ppor. inż. Zygmunta Horyda, uczestniczył w obronie Oksywia. Ranny w nogę w czasie walk na Oksywiu, zbiegł ze szpitala przy pl. Kaszubskim w Gdyni dzięki żonie, która przyniosła mu cywilne ubranie.

Rodzinę Lidtków przesiedlono z centrum Gdyni na Witomino, zamieszkali przy ul. Dębowej 42. Roland otrzymał pracę jako hydraulik w firmie instalacyjnej Kabul und Holthfretter. Wielokrotnie naciskany, nie zgodził się podpisać volkslisty – a to w Gdyni wcielenie do III Rzeszy było bardzo niebezpieczne.

Na s/s „Kraków”, od lewej: st. mech. Władysław Milewski, II mech. Roland Lidtke, as. masz. Michał Hłasko.

¹ Władysław Milewski, *Na morzu i lądzie*, Gdańsk 1976, s. 70.

² „Dzień Pomorski” 9.10.1932, s. 11.

„Na początku 1940 r. powstały na Pomorzu komórki ZWZ – nieliczne do lata 1941 r., gdy z rozkazu Komendy Głównej ZWZ komendantem Podokręgu Morskiego ZWZ w Gdyni został kpt. cz.w. Józef Olszewski, ps. «Andrzej». Po przybyciu do miasta zaktywizował funkcjonowanie ZWZ, prowadząc akcję scalania szeregu istniejących dotąd niezależnie organizacji. Wynikało to z planów KG ZWZ, zgodnie z którymi w rejonie Gdyni – Gdańska miano w przyszłości dokonać desantu morskiego i lotniczego regularnych jednostek wojska polskiego, znajdujących się w Wielkiej Brytanii. «Andrzej» więc przystąpił do rozpoznania terenu portu, miasta i okolicy oraz tworzenia zespołów dywersyjnych”³.

Roland Lidtko współdziałał w wywiadem Komendy Podokręgu Północ-Zachód ZWZ-AK, był w kontakcie z Janem Wittem, Lucjanem Cyłkowskim, Adamem Feiglem. W drugiej połowie 1942 r. gestapo rozbiło Podokręg Morski ZWZ i nastąpiła fala aresztowań.

Roland Lidtko zatrzymany w Wejherowie, został przewieziony do placówki gestapo na Kamiennej Górze, następnie do Centralnego Więzienia Śledczego w Gdańsku przy Neugartenstrasse 27, a po okrutnym śledztwie – do obozu Stutthof⁴. Tam zmarł prawdopodobnie na tyfus „1. Juni 1943 um 4 Uhr 20 Minuten”⁵, a 4 czerwca zwłoki zostały spalone w obozowym krematorium – o czym z niemiecką precyzją oprawcy zawiadomili wdowę⁶.

W gmachu ZUS-u przy ul. 10 Lutego 24, zajętym w 1951 r. przez PLO, zawisła w 1966 r. wielka „Tablica marynarzom Polskiej Marynarki Handlowej, którzy zginęli w okresie II wojny światowej (1939-1945)”. Wśród wielu innych – było tam też nazwisko Rolanda Lidtko.

W 1963 r. Urząd Spraw Wewnętrznych zdecydował, że nazwisko Lidtko ma być pisane Liedtko. Ale ponieważ st. mechanik Roland Lidtko takiej formy używał, na takie nazwisko otrzymał dyplom i książeczkę żeglarską – pozostaliśmy przy Lidtko”⁷.

Źródła: *Kadry morskie Rzeczypospolitej*, tom I, pod red. Jana Kazimierza Sawickiego, wyd. II, Gdynia 2000; *Kadry morskie Rzeczypospolitej*, tom II, pod red. Jana Kazimierza Sawickiego, Gdynia 1996; Urban Krzyżanowski, *Roland Lidtko*, Gdynia 1978, maszynopis w zbiorach Sali Tradycji UMG; Władysław Milewski, *Na morzu i lądzie*, Gdańsk 1976; Małgorzata Sokołowska, *Kobiety Gdyni*, tom 2, *Ciche bohaterki*, Gdynia 2019.

3 Małgorzata Sokołowska, *Kobiety Gdyni*, tom 2, *Ciche bohaterki*, Gdynia 2019, s. 72.

4 Za: Urban Krzyżanowski, *Roland Lidtko*, Gdynia 1978, maszynopis w zbiorach Sali Tradycji UMG.

5 Sterbeurkunde, w zbiorach Sali Tradycji UMG – D/1932, s. 34.

6 Zbiory Sali Tradycji UMG, D/1932, s. 41.

7 Ibidem, s. 46.